

پیوست شماره‌ی یک

بخش ۱

* مصدر تعدادی از فعل‌های ناگذر (فعل‌هایی که جمله‌ی دو جزئی می‌سازند) :

آمدن، افتادن، ایستادن، بالیدن (رشد کردن)، برخاستن، پریدن، پلاسیدن، پوسیدن، تابیدن، ترکیدن، جنبیدن، جوشیدن، جهیدن، چرخیدن، خروشیدن، خزیدن، خشکیدن، خوابیدن، درخشیدن، دمیدن، دویدن، رفتن، روییدن، زیستن، شتافتن، غریدن، گریستن، گندیدن، لرزیدن، لغزیدن، لنگیدن، ماندن، مردن، نالیدن، نشستن، وزیدن.

بخش ۲

* مصدر تعدادی از فعل‌هایی که جمله‌های سه جزئی با مفعول می‌سازند :

آزمودن، آوردن، افراشتن، افکندن، انداختن، بافتن، برافراشتن، بردن، بستن، بوسیدن، بوییدن، پاشیدن، پراکندن، پرستیدن، پروردن، پسندیدن، پوشیدن، تراشیدن، تکاندن، جویدن، چشیدن، خراشیدن، خواستن، خوردن، داشتن، دانستن، دوختن، دوشیدن، دیدن، راندن، ریختن، ساختن، ستودن، سرودن، شستن، شناختن، فرستادن، فریفتن، کاشتن، کشیدن، کندن، گذاشتن، گزیدن، گزیدن، گستردن، گشودن، لیسیدن، مکیدن، نواختن، نگاهداشتن، نوشتن، نهادن، یافتن.

بخش ۳

مصدر برخی از این فعل‌ها را همراه با حرف اضافه‌ی ویژه‌ی آن‌ها می‌بینیم :

حرف اضافه	مصدر
به	اندیشیدن، بالیدن، برآزیدن، برخوردن، پرداختن، پیوستن، تاختن، چسبیدن، گرویدن، نازیدن، نگریستن
با	جنگیدن، درآمیختن، ساختن، ستیزیدن، آمیختن (مخلوط شدن)
از	پرهیزیدن، ترسیدن، رنجیدن، گذشتن
در	گنجیدن
بر	شوریدن

هر یک از این فعل‌ها حرف اضافه‌ی ویژه‌ی خود را می‌طلبند و بی‌آن به کار نمی‌رود؛ در حالی که بقیه‌ی فعل‌ها معمولاً با هر حرف اضافه‌ای می‌آیند. به دو جمله‌ی زیر توجه شود:

محسن از ..... می‌رنجد.

محسن از / به / تا / در / به سوی خانه می‌رود.

بخش ۴

مصدر فعل‌های با مفعول و متمم (همراه با این فعل‌ها علاوه بر حرف نشانه‌ی «را» یک حرف اضافه‌ی اختصاصی نیز می‌آید):

حرف اضافه	مصدر
به	آموختن (تعلیم دادن)، آویختن (وصل کردن، نصب کردن)، افزودن، آلودن، بخشیدن، پرداختن، پیوستن، چسباندن، سپردن، فروختن، گفتن، دادن
با	اندودن، آمیختن (مخلوط کردن)، سنجیدن
از	پرسیدن، ترساندن، خریدن، دزدیدن، ربودن، رهاندن، شنیدن، کاستن، گرفتن، آموختن (فراگرفتن)
در	گنجاندن

جمع‌های مکسرّ عربی معمول در فارسی

(۱) أفعال : جسم = اجسام، لفظ = الفاظ، خبر = اخبار، افق = آفاق، حُر = احرار،

شریف = اشراف، اثر = آثار، فکر = افکار، حکم = احکام، عمل = اعمال،

نور = انوار، قول = اقوال، شیء = اشیا، فعل = افعال، جد = اجداد،

حال = احوال

(۲) فُعل : درس = دروس، علم = علوم، شاهد = شُهود، حرف = حروف، ظرف =

ظروف، فن = فنون، قرن = قرون

(۳) أفعِله : متاع = امتعیه، لسان = السنه، دعا = ادعیه، غذا = اغذیه، دلیل = ادلّه،

بنا = ابنیه، لباس = البسه

(۴) فَعَلَ : حکمت = حکم، فرقه = فرق، ملت = ملل، علت = علل

(۵) فُعِلَ : کتاب = کتب، مدینه = مدن، رسول = رسل، طریق = طرق

(۶) فَعَلَ : صورت = صور، تحفه = تحف، غدّه = غدّد، شعبه = شعب، قله = قلل

(۷) فَعَالِل : درهم = دراهم، جدول = جداول، عنصر = عناصر، سلسله = سلاسل

(۸) فَعَائِل : جزیره = جزائر، علامت = علائم، مضيقه = مضائق، مصیبت = مصائب،

ضمیر = ضمائر، دلیل = دلائل، نصیحت = نصائح، فضیلت = فضائل،

قبیله = قبائل

در فارسی، صورت جمع این کلمه‌ها را به شکل زیر به کار می‌بریم :

جزایر، علایم، مضایق، مصایب، ضمایر، دلایل، نصایح، فضایل، قبایل.

(۹) فواعل : کوب = کواکب، قافله = قوافل، ساحل = سواحل، نابغه = نوابغ، تابع = توابع،

سانحه = سوانح

(۱۰) مفاعل : مکتب = مکاتب، مجلس = مجالس، منبر = منابر

(۱۱) فعائلل : شیطان = شیاطین، سلطان = سلاطین، قنديل = قنادیل (عرب‌ها بسیاری از

اسم‌های فارسی را به این شکل جمع بسته‌اند : میدان = میادین، فرمان =

فرامین، بستان = بساتین، استاد = اساتید)

- ١٢) مفاعيل : مقدار = مقادير، مضمون = مضامين، مجنون = مجانين، اسطوره = اساطير
- ١٣) فعلا (ء) : حكيم = حكما، شاعر = شعرا، فاضل = فضلا، فقير = فقرا، ضعيف = ضعفا،
نجيب = نجبا، عارف = عرفا، وكيل = وكلا، شريك = شركا
- ١٤) أفعال (ء) : قريب = اقربا، طبيب = اطبا، غنى = اغنيا، ولي = اوليا، نبى = انبيا،
وصى = اوصيا
- ١٥) فُعال : حاكم = حكّام، جاهل = جهّال، حاضر = حضّار، طالب = طلّاب
- ١٦) فِعال : رجل = رجال، نكته = نكات، جبل = جبال، قلعه = قلاع، بلد = بلاد، عبد =
عباد، خصلت = خصال، كبير = كبار

پیوست شماره‌ی دو

منابع درسی مرجع‌شناسی

□ فرهنگ‌های خاص

فرهنگ‌های خاص، آن‌هایی هستند که برای متن مخصوص یا رشته‌ی تخصصی مشخصی، تهیه شده‌اند، مانند :

* درباره‌ی شاهنامه

لغت شاهنامه، تألیف عبدالقادر بغدادی، پترزبورگ ۱۹۸۵ میلادی.
معجم شاهنامه به کوشش حسین خدیو جم، بنیاد فرهنگ ایران، تهران.
واژه‌نامک - درباره‌ی لغات دشوار شاهنامه، تألیف عبدالحسین نوشین، بنیاد فرهنگ ایران، تهران.

* درباره‌ی مثنوی

فرهنگ لغات و تعبیرات مثنوی - تألیف دکتر سیدصادق گوهرین، چاپ زوار، تهران.
فرهنگ پهلوی، دکتر بهرام فره‌وشی از انتشارات بنیاد فرهنگ ایران.
فرهنگ چراغ هدایت، تألیف سراج‌الدین علی‌خان بن حسام‌الدین الگوالیری اکبرآبادی - معروف به خان‌آرزو - با حواشی و اضافات به کوشش دکتر محمد دبیرسیاقی، این کتاب شامل لغات و اصطلاحات و ترکیبات شعرا است.

فرهنگ اشعار حافظ، دکتر احمدعلی رجایی، چاپ تهران، زوار، ۱۳۴۰ ش.
فرهنگ عوام، گردآورده امیرقلی امینی، شامل تفسیر امثال و اصطلاحات زبان فارسی است.
کتاب کوچه (فرهنگ باورها، آداب، اصطلاحات و واژگان عامیانه)، احمد شاملو.

فرهنگ لغات عامیانه، تألیف سیدمحمدعلی جمالزاده، به کوشش دکتر محمدجعفر محبوب، تهران، ۱۳۴۱.

فرهنگ علوم، دکتر سیدجعفر سجادی استاد دانشگاه شامل لغات و اصطلاحات ادبی، فقهی، اصولی، معانی بیان و دستوری.

فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه‌ی دکتر باقر ساروخانی، ۱۳۶۷.

فرهنگ ادبیات دری، دکتر زهرا خانلری، انتشارات توس.

فرهنگ تاریخی زبان فارسی، زیر نظر دکتر خانلری، بنیاد فرهنگ، ۱۳۵۷.

فرهنگ ادبیات جهان، دکتر زهرا خانلری، خوارزمی، ۱۳۷۶.

فرهنگ‌نامه شعری، ۳ جلد، دکتر رحیم عقیقی، انتشارات سروش.

فرهنگ علوم عقلی، تألیف دکتر سیدجعفر سجادی، تهران، ۱۳۴۱ ش.

فرهنگ اصطلاحات منطقی، دکتر محمد خوانساری، تهران.

فرهنگ مصطلحات عرفا و متصوّفه، تألیف دکتر سیدجعفر سجادی، ۱۳۳۹ ش.

فرهنگ سیاسی، تألیف داریوش آشوری شامل مکتب‌ها، اصطلاح‌ها، حزب‌ها و مهم‌ترین پیمان‌ها، انتشارات مروارید، تهران، ۱۳۴۵ ش.

درباره‌ی تصوّف و عرفان

ارزش میراث صوفیه، تألیف دکتر عبدالحسین زرّین کوب، تهران، ۱۳۴۴ ش.

تاریخ تصوّف در اسلام، دکتر قاسم غنی چاپ دوم، زوار، تهران، ۱۳۴۰ ش.

سرچشمه‌ی تصوّف، استاد سعید نفیسی، انتشارات زوار، تهران.

نفحات الانس، تألیف عبدالرحمن جامی به تصحیح دکتر عابدی، انتشارات اطلاعات.

طرائق الحقایق، تألیف محمد معصوم شیرازی (معصوم‌علیشاه) ۳ جلد به اهتمام دکتر محمدجعفر محبوب، کتابخانه‌ی سنایی، تهران.

درباره‌ی قصص قرآن

قصص الانبیاءواسحق ابراهیم بن منصور بن خلف النیشابوری به اهتمام حبیب یغمایی،

تهران، ۱۳۴۰ ش.

اعلام قرآن، دکتر محمد خزائلی، چاپ تهران.
قصص قرآن، صدر بلاغی، امیرکبیر، تهران، ۱۳۴۱ ش.
تاریخ انبیا، رسولی محلاتی

منابع علوم سنتی

ترجمه‌ی مفاتیح العلوم، تألیف ابو عبداللّه محمد بن احمد بن یوسف کاتب خوارزمی، ترجمه‌ی حسین خدیو جم، از انتشارات بنیاد فرهنگ ایران.
بحرالفتاوید، در زمینه‌ی کلام، تصوف، فقه و سیاست، تألیف در اوایل قرن ششم به تصحیح محمدتقی دانش‌پژوه، از انتشارات بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۴۵.
یواقیت العلوم و دراری النجوم، به تصحیح محمدتقی دانش‌پژوه از انتشارات بنیاد فرهنگ ایران.

جامع العلوم، تألیف امام فخررازی، از انتشارات کتاب‌فروشی اسدی، ۱۳۴۶.
صیدنه، تألیف ابوریحان بیرونی، به تصحیح منوچهر ستوده، ۱۳۵۸.
التفهیم لاوائل صناعة التّجیم، تألیف ابوریحان بیرونی با تصحیح و حواشی استاد فقید جلال الدین همایی، انتشارات بابک، تهران، ۱۳۶۰ ش.
فرهنگ اصطلاحات نجومی، دکتر ابوالفضل مصفی، مؤسسه‌ی مطالعات و تحقیقات فرهنگی، تهران، ۱۳۶۶ ش.

فرهنگ‌های عربی به فارسی

منتهی الأرب: این کتاب از معروف‌ترین و بزرگ‌ترین لغت‌نامه‌های عربی به فارسی است. مؤلف این کتاب عبدالرحیم پسر عبدالکریم صفی‌پوری هندی است که آن را به سال ۱۲۵۲ ق. پایه‌گذاری نمود. لغات در این کتاب به ترتیب حرف‌های نخست و دوم و سوم ریشه مرتب شده است این کتاب نخستین بار با نظر مؤلف در کلکته در چهار جلد با حروف چاپ شد. سپس از روی آن، در تهران در دو مجلد به سال ۱۲۹۷ تا ۱۲۹۸ قمری به چاپ

سنگی منتشر گردید و مجدداً در سال ۱۳۳۷ شمسی نیز در تهران، در چهار جزء منتشر گردیده است و از آن زمان تاکنون، مرتباً به قطع‌های رحلی و وزیری چاپ می‌شود. از امتیازات این لغت‌نامه، یکی آن است که وقتی ریشه‌ی فعل (= ثلاثی مجرد) را که در سر لوحه‌ی هر صفحه به ترتیب الفبایی و حروف بعد مشخص شده است، پیدا کردیم، معانی مختلف آن را نه تنها در حالت ثلاثی، بلکه در ابواب ثلاثی مزید هم می‌توانیم پیدا کنیم و ببینیم آیا مثلاً فعل (خرج) که به باب (افعال = اخراج) یا استفعال (= استخراج) رفته، آیا به باب تفعل (= تخرّج) هم رفته است یا خیر؟ شناسایی ابواب ثلاثی و ثلاثی مزید و رباعی و رباعی مزید و معانی آن‌ها برای ما بسیار مفید است. اسامی عام و خاص هم در این لغت‌نامه آمده است و بسیار دقیق و مفید است.

المعجم الذهبی (فارسی به عربی): این کتاب، شامل لغات فارسی، مفردات و ترکیبات و ترجمه‌ی آن‌ها به زبان عربی است. تألیف این کتاب را آقای دکتر محمد التونجی در دارالعلم تاملین بیروت در سال ۱۹۶۸ م. چاپ کرده است. لغات فارسی در این کتاب به صورت الفبایی و پیدا کردن معادل عربی آن‌ها آسان است.

فرهنگ کنز اللغات (عربی - فارسی): تألیف محمد بن عبد الخالق بن معروف متوفی به قرن هشتم هـ. از انتشارات کتاب‌فروشی مرتضوی به تصحیح سیدرضا علوی. یافتن لغات در این کتاب نیز بسیار آسان است، زیرا به ترتیب الفبایی است.

المنجد: این کتاب لغت عربی به عربی بسیار مفید تألیف ابوالویس معلوف الیسوعی است که نخستین بار در سال ۱۹۰۸ م. در بیروت چاپ و از طبع هیجدهم اعلام (= اسمهای خاص) نیز بر آن افزوده شد. اکنون این کتاب به صورت دائرة المعارف کوچکی در آمده است. المنجد در حقیقت به سه بخش تقسیم می‌شود:

(۱) لغات که بر حسب ریشه‌ی کلمات به طریق الفبایی تنظیم شده است. پس از یافتن ریشه‌ی هر کلمه و فعل یا اسم، می‌توان به کیفیت معانی و استعمالات آن پی برد.

(۲) فرائد الادب شامل: امثال، حکم و اقوال زبان عربی.

(۳) اعلام و اسم‌های خاص کسان، امکنه و دیگر اسم‌های تاریخی، جغرافیایی، علمی، ادبی و ... این کتاب از هر جهت مفید و معتبر است. شرط استفاده از این کتاب آن است که

مراجعه‌کننده تا حدی به زبان عربی و اصطلاحات آن آشنایی داشته باشد.
فرهنگ لاروس (عربی به فارسی): ترجمه‌ی سیدحمید طبیبان در دو جلد.

مآخذ مربوط به امثال

امثال و حکم دهخدا: در چهار مجلد است که در آن نه تنها مثل‌ها و حکمت‌ها آمده است، بلکه مصطلحات، کنایات، اخبار و احادیث، استعارات، کلمات قصار، پندها از نظم و نثر، نیز در این اثر نقل شده است. این کتاب گران‌بها که محصول سال‌ها رنج و مطالعه‌ی شادروان دهخدا است نه تنها در میان مؤلفات فارسی و عربی بی‌نظیر است، بلکه همانند آن در زبان‌های دیگر شرقی نیز وجود ندارد. مثل‌ها و حکمت‌ها و کنایات و ... در این کتاب نیز به ترتیب الفبایی آمده است و پیدا کردن هر مثل در آن آسان است.
داستان‌نامه‌ی بهمنیار، چاپ دانشگاه تهران.

طرز دست‌یابی به آیات قرآن

شعرا، ادبا، نویسندگان، منشیان و مورخان قدیم به علت انس زیادی که با قرآن مجید داشته‌اند، جای جای در اشعار و آثار خود از آیات کریم قرآن استفاده کرده‌اند آن‌ها را به‌عنوان شاهد و یا دلیل یا به صورت نقل و تضمین در شعر و نثر خود آورده‌اند، چنان‌که حافظ می‌گوید:
چشم حافظ زیر بام قصرآن حوری سرشت شیبوهی جنات تجری تحتها الأنهار داشت
که مصراع دوم اشارت است به آیه‌ی یازدهم از سوره‌ی بروج، بدین صورت:
«إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ»

برای پیدا کردن آیه‌ای در قرآن از دو راه می‌توان عمل کرد:
۱) از طریق مراجعه به (کشف الآیات) که همراه قرآن‌ها معمولاً چاپ می‌شود.
در این صورت باید ریشه‌ی ثلاثی مجرد یکی از فعل‌هایی را که در آیه آمده است گرفت و آن را در کشف‌الآیات پیدا کرد. مثلاً، آیه‌ی مبارکه: افحکم الجاهلیه بیغون و من احسن من الله حکما لقوم یوقنون. این آیه را هم می‌توان به وسیله ریشه‌ی فعل (بیغون) که

(بغی) است پیدا کرد و هم ریشه (یوقنون) که (وَقَنَّ) است، یافت.

در ذیل ریشه (بغی) آمده است: آیه‌ی ۵۵ سوره‌ی ۵ البته این فعل در سوره‌ها و آیات دیگر هم آمده است.

۲) طریق دیگر مراجعه به کتاب (المعجم المفهرس - لالفاظ القرآن - الکریم) تألیف محمدفؤاد عبدالباقی است که باز می‌توان ریشه (بغی) را در صفحه‌ی ۱۳۱ ستون دوم آن پیدا کرد که سوره‌ی مبارکه بدین صورت است آیه‌ی ۵۰ سوره‌ی مائده.

البته مأخذ دوم یعنی (المعجم المفهرس) ساده‌تر است. باید دانست که هم در (کشف الآیات) و هم در (المعجم المفهرس) ریشه‌ی کلمات به طریق الفبایی، منظم آمده است.

فهرست الفاظ و کلمات قرآن کریم: مرحوم دکتر محمود رامیار به مباشرت مؤسسه‌ی امیرکبیر، قرآنی چاپ کرده و برای سهولت کار طالبان آیات مورد نظر به جای ریشه‌ی کلمه، عین الفاظ و کلمات را در جداولی نقل کرده است. مثلاً کلمه (آیت) را با ارقام و اعداد نشان داده است که در کدام سوره و کدام آیه ذکر شده است. در پایان نیز فهرست مطالب قرآنی را آورده که طالب برای یافتن موضوع‌های گوناگون می‌تواند به آن رجوع کند. در بخش ملحقات، جدول سوره‌ها آمده که در آن شأن نزول و ترتیب نزول آیات روشن شده است. کتب زیر نیز بسیار مفید است.

- * - وجوه قرآن: از حبیب تفسیری که از موارد استعمال یک لغت بحث می‌کند.
- * - تفسیر مفردات قرآن، به تصحیح عزیزالله جوینی در معانی مفردات قرآن.
- * - لسان التّنزیل، به تصحیح مهدی محقق در معانی کلمات قرآن به فارسی.
- * - ترجمه‌ی مفردات قرآن از راغب اصفهانی به ترجمه‌ی دکتر سیدغلامرضا خسروی

حسینی.

اینک به معرفی دو کتاب درباره‌ی موضوعات و لغات قرآن می‌پردازیم:

تفصیل آیات القرآن

هرگاه بخواهید از موضوعاتی که در قرآن آمده است آگاه شوید، می‌توانید به کتاب

«تفصیل آیات القرآن» که آن را ژول لایبوم Jules La Beaume دانشمند فرانسوی تنظیم کرده و سپس استاد محمدفؤاد عبدالباقی آن را در مصر با حفظ همان اسلوب به نام «تفصیل آیات القرآن الکریم» انتشار داده مراجعه کنید. این کتاب را آقای کیکاوس ملک منصور به پیوست ترجمه‌های آیات که از منتخب التفسیر مرحوم حاج آقا مهدی الهی قمشه‌ای اقتباس شده، چاپ کرده و در دسترس مشتاقان گذاشته است. فهرست مندرجات و مطالب به ترتیب الفبایی از صفحه‌ی ۲ آغاز می‌شود و پیدا کردن موضوعات در آن بسیار آسان است. بسیاری از قرآن‌های چاپ قدیم و جدید، همراه با کشف‌الآیات، کشف‌المطالبی هم دارد که می‌توان از آن‌ها نیز بهره برد.

قاموس قرآن

چون زبان فارسی و آثار ادبی با قرآن و حدیث پیوندی دیرینه و ناگسستنی دارد، در ضمن مطالعه‌ی آثار ادب فارسی به دانستن لغات و آیاتی که آن لغات در آن‌ها آمده است نیاز خواهید داشت. برای رفع این مشکل، می‌توانید از قاموس قرآن تألیف سیدعلی اکبر قرشی که به ترتیب الفبایی در ۷ جلد در سه مجلد فراهم آمده است استفاده کنید. در ذیل هر لغت، آیاتی که مشتمل بر آن لغات است به شرح آمده و موارد استعمال آن‌ها روشن شده است.

دستیابی به احادیث

احادیث شیعه در کتاب‌های کافی، تهذیب، استبصار، من لایحضره الفقیه، وسائل‌الشیعه، بحارالانوار، مستدرک حاج میرزا حسین نوری و وافی مرحوم فیض کاشانی و... گردآمده است. احادیث برادران اهل سنت در کتاب‌های «صحاح سنّه» صحیح بخاری، صحیح مسلم، صحیح ابوداود، صحیح ترمذی، صحیح نسائی، الموطأ ابن مالک، مسند احمد بن حنبل، معجم طبرانی (که احادیث را بر حسب نام راویان احادیث به ترتیب الفبایی نقل کرده) جامع‌الاصول ابن‌اثیر (در ۱۲ جلد) و جامع‌الصغیر سیوطی چاپ مصر و فیض‌القدیر در احادیث رسول اکرم (ص) به ترتیب الفبایی و شهاب‌الاخبار مصحح محدث ارموی، جمع‌آمده است. علاوه بر کتاب‌هایی که نقل شد، به کتاب‌های معتبر زیر برای یافتن احادیث

نبوی(ص) و احادیث شیعه (تنظیم شده به صورت الفبایی) می‌توان مراجعه نمود.
المعجم المفهرس لالفاظ الحدیث النبوی، چاپ بریل (لیدن) تألیف دکتر ونسنگ در
جلد ۶.

سفینه البحار (در دو جلد) تألیف محدث معروف شیخ عباس قمی که شامل احادیث
بحار الانوار است^۱.

المعجم المفهرس لالفاظ وسائل الشیعه، تألیف شیخ حرّ عاملی (در ۱۰ جلد) تنظیم از
سیدحسن طیبی، منشورات اعلمی، تهران، ۱۳۹۶ هـ. ق.

المعجم لالفاظ اصول الکافی (ثقة الاسلام کلینی) تنظیم از: الیاس کلاتری انتشارات
کعبه، تهران، ۱۳۶۳ ش.

برای برخی از احادیث نیز می‌توان به دو کتاب زیر که فارسی است مراجعه کرد.
کیمیای سعادت، نوشته‌ی حجة الاسلام امام محمد غزالی، در دو مجلد، چاپ حسین
خدیوچم، تهران، ۱۳۶۳ ش.

معراج السعاده، ملا احمد نراقی، سازمان انتشارات جاویدان، تهران.
برای دستیابی به کلمات قصار حضرت محمد(ص) و حضرت علی(ع) و سایر
ائمّه‌ی اطهار (علیهم السلام) می‌توانید به کتاب‌های زیر مراجعه کنید:
نهج الفصاحه (شامل کلمات قصار حضرت محمد(ص) به کوشش ابوالقاسم پاینده،
تهران).

نهج البلاغه (شامل خطبه‌ها، فرمان‌ها، نامه‌ها و کلمات قصار حضرت علی(ع) ترجمه
و توضیح فیض الاسلام).

غرر الحکم و درر الکلم (جلد ۷) تألیف آمدی با مقدمه‌ی میرجلال‌الدین حسینی ارموی.
تحف العقول (با ترجمه‌ی فارسی در پانویس‌های صفحات)، تألیف ابن شعبه حرانی،
کتاب‌فروشی اسلامیّه، تهران، ۱۳۸۴ هـ. ق.

---

۱) خوشبختانه برای کتاب عظیم (بحار الانوار) که در حقیقت دایرة المعارف شیعه است، معجمی در مرکز
تحقیق سازمان تبلیغات اسلامی قم در دست تهیه است که کار مراجعه به احادیث (بحار الانوار) را آسان خواهد
کرد.